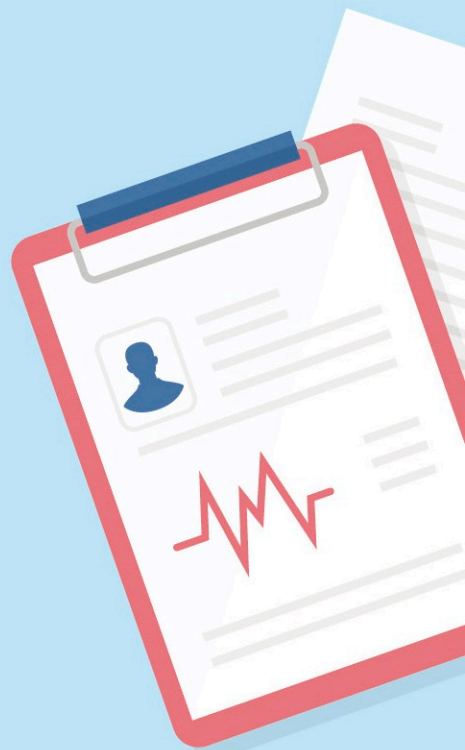

การรักษาพยาบาล โรคเบื้องต้น

พิมพ์ครั้งที่

5

วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์
วรารณณ์ บุญเชียง
บรรณาธิการ

คำนำครั้งที่ 5

หนังสือ “การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น” เล่มนี้ได้จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 5 ซึ่งมีการปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ความทันสมัยทางวิชาการมากขึ้น รวมทั้งมุ่งหวังให้ผู้อ่านที่สนใจ นักศึกษา พยาบาล และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นได้นำใช้ประโยชน์ ในด้านความรู้ และการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นแหล่งอ้างอิงความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์แพทย์ ได้แก่ นายแพทย์จรัส สิงห์แก้ว นายแพทย์สุกิจ เตือนราษฎร์ นายแพทย์โมคติณ ศักรินทร์กุล และแพทย์หญิงอรพรรณ ศิริประกายศิลป์ ที่ร่วมเรียบเรียงสาระอันเป็นประโยชน์ยิ่งให้แก่หนังสือเล่มนี้ ตลอดจนคณาจารย์ กลุ่มวิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ร่วมกันเรียบเรียงเนื้อหาให้หนังสือเล่มนี้เปี่ยมด้วยสาระวิชาการที่สามารถอ่านเข้าใจง่าย และท้ายที่สุด ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ให้การสนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ด้วยดีมาโดยตลอด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์
รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บุญเชียง

สารบัญ

บทที่ 1	กฎหมาย พระราชบัญญัติวิชาชีพ บทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบ ของพยาบาลในด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น <i>วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์ วราภรณ์ บุญเชียง</i>	11
บทที่ 2	หลักและวิธีการประเมินสุขภาพ: การซักประวัติ การตรวจสภาพร่างกายทั่วไป <i>เดชา ทำดี</i>	21
บทที่ 3	การเขียนบันทึกรายงานแบบวิธีแก้ปัญหา: Problem-Oriented Medical Record (POMR) <i>เดชา ทำดี คิวพร อึ้งวัฒนา</i>	53
บทที่ 4	การใช้ยาอย่างสมเหตุผลในการรักษาโรคเบื้องต้น <i>อรพรรณ ศิริประกายศิลป์ วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์</i>	75
บทที่ 5	การใช้ยาสำหรับพยาบาลในการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น <i>จรัส สิงห์แก้ว วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์ วราภรณ์ บุญเชียง</i>	85
บทที่ 6	การวิเคราะห์ผลทางห้องปฏิบัติการเบื้องต้น <i>โภคิน ศักรินทร์กุล</i>	141
บทที่ 7	ปัจจุบันพยาบาล: การพยาบาลขั้นต้นและภาวะฉุกเฉิน <i>เดชา ทำดี วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์</i>	163
บทที่ 8	การรักษาอาการผิดปกติทางศัลยกรรม การใช้ยาเฉพาะที่ การเย็บแผล การผ่าฝี และการเลาะ Cyst <i>เดชา ทำดี วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์</i>	193
บทที่ 9	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการผิดปกติ ของ หู คอ จมูก และตา <i>วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์</i>	215

บทที่ 10	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ รังสิยา นารินทร์ อนนท์ วิสุทธนานนท์	249
บทที่ 11	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการในระบบทางเดินอาหาร วราภรณ์ บุญเชี่ยง สุมาลี เลิศมัลลิกาพร	267
บทที่ 12	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการทางโลหิตวิทยา เดชา ทำดี	295
บทที่ 13	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการทางหัวใจและหลอดเลือด วันเพ็ญ ทรงคำ รังสิมา ภูมิสวัสดิ์	311
บทที่ 14	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการทางผิวหนัง ศิวพร อึ้งวัฒนา	341
บทที่ 15	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการไข้ และกลุ่มอาการอ่อนเพลีย ศิวพร อึ้งวัฒนา	371
บทที่ 16	การวินิจฉัยแยกโรคในระบบกลุ่มอาการประสาท วราภรณ์ บุญเชี่ยง สุมาลี เลิศมัลลิกาพร	395
บทที่ 17	การวินิจฉัยแยกโรคในกลุ่มอาการกล้ามเนื้อกระดูก และข้อ วราภรณ์ บุญเชี่ยง รังสิยา นารินทร์	427
บทที่ 18	การวินิจฉัยแยกโรคในระบบทางเดินปัสสาวะ และระบบสืบพันธุ์ วิลาวัฒน์ เตือนราษฎร์ สุกิจ เตือนราษฎร์	445
ประวัติผู้เขียน		468

รศ.ดร.วารารณ์ บุญชัย

หนังสือ การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น

การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น เป็นการรักษาพยาบาล
ที่ต้องอาศัยการผสมผสานกลมกลืนศาสตร์และศิลปะ
ในการดูแลรักษาคนอย่างเป็นองค์รวม หนังสือเล่มนี้
อยู่ภายใต้ขอบเขตที่สภาการพยาบาลกำหนด
ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้
ในการเรียนและการทำงานได้ดี

E-book
245 บาท

การรักษาโรคเบื้องต้น
มิใช่การรักษาโรค
แต่เป็นการรักษาพยาบาล
ที่ต้องอาศัยการผสมผสาน
กลมกลืนศาสตร์และศิลปะ
ในการดูแลรักษาคนทุกคน
อย่างเป็นองค์รวม

หนังสือ “การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น”
เล่มนี้เป็นหนังสือที่รวบรวมเนื้อหา
เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น
โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่สภาการพยาบาลกำหนด
ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้
ในการเรียนและการทำงานได้ดี

CHIANG MAI
UNIVERSITY PRESS

ISBN 978-616-398-316-9

9 786163 983169

กฎหมาย พระราชบัญญัติวิชาชีพ บทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาล ในด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น

วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์
วรารักษ์ บุญเชียง

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว นักศึกษามีความสามารถดังนี้

1. บอกกฎหมายและพระราชบัญญัติวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการตรวจรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้นได้
2. บอกบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของพยาบาลในงานด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้นได้

วิชาชีพพยาบาลกับงานด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น

นโยบายสำคัญในการปฏิรูประบบสุขภาพ คือ การมุ่งพัฒนาบริการสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิให้เข้มแข็ง เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถได้รับบริการพื้นฐานให้ทั่วถึงและเท่าเทียม บริการพื้นฐานที่ต้องจัดให้ ได้แก่ การสร้างเสริมศักยภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้สามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี ป้องกันตนเองจากความเจ็บป่วยและการเกิดโรค ดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยได้ สามารถตัดสินใจแสวงหาความช่วยเหลือในการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ เมื่อเกินความสามารถของตนเอง

จากการศึกษาของกองการพยาบาลร่วมกับองค์การอนามัยโลกเมื่อปี พ.ศ. 2513 พบว่า พยาบาลผดุงครรภ์ที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย ใช้เวลาร้อยละ 45 ของการปฏิบัติงานไปในการรักษาโรคและความเจ็บป่วย เนื่องจากการขาดแคลนแพทย์ในการปฏิบัติการรักษาโรคเบื้องต้นในชุมชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2539 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกระเบียบมอบหมายให้พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอื่นๆ และอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ซึ่งปฏิบัติงานในกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา สภาการศึกษา เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นๆ สามารถประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยทำการรักษาโรคในด้านอายุรกรรม คัลยกรรม สูติรีเวชกรรม การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การวางแผนครอบครัว และปัจจุบันพยาบาล ตามที่กำหนดได้ โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม

จะเห็นได้ว่า พยาบาลนั้นมีบทบาทในการให้บริการรักษาโรคเบื้องต้นมาโดยตลอด แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งพยาบาลที่ให้บริการรักษาโรคเบื้องต้นมีบทบาทในการเป็นผู้ให้บริการด้านสุขภาพ (Health Care Provider) ในการปฏิบัติงานต่อไปนี้

1. ประเมินภาวะสุขภาพ วินิจฉัยแยกโรค ให้การดูแลที่เหมาะสมเบื้องต้น และการให้ภูมิคุ้มกันโรค
2. รักษาโรคและอาการเจ็บป่วยที่พบบ่อย รวมไปถึงการทำหัตถการเบื้องต้นและการส่งต่อเพื่อรับการดูแลที่เหมาะสม
3. ติดตามผลการรักษาและให้การช่วยเหลือ
4. รับผิดชอบต่อเนื่องเพื่อให้การช่วยเหลือ

โดยการให้บริการของพยาบาลนั้นปราศจากความคุ้มครองทางด้านกฎหมาย และโดยความเป็นจริงแล้ว การปฏิบัตินั้นต้องตัดสินใจด้วยตนเอง สภาการพยาบาล (2540) จึงได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยกำหนดให้การประกอบวิชาชีพการพยาบาล ครอบคลุมการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรค ตามที่ปรากฏในมาตรา 4(3) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2540 เกี่ยวกับขอบเขตการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ไว้ดังนี้

“การประกอบวิชาชีพการพยาบาล” หมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่การพยาบาลต่อบุคคล ครอบครัวและชุมชน โดยการกระทำต่อไปนี้

- (1) การสอน การแนะนำ การให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
- (2) การกระทำต่อร่างกายและจิตใจของบุคคล รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อการแก้ปัญหาคความเจ็บป่วย การบรรเทาอาการของโรค การลุกลามของโรค และการฟื้นฟูสภาพ
- (3) การกระทำตามวิธีที่กำหนดไว้ในการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรค
- (4) ช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค

ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาลในการประเมินสภาพ การวินิจฉัยปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

“การประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์” หมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่การ ผดุงครรภ์ต่อหญิงมีครรภ์ หญิงหลังคลอด ทารกแรกเกิด และครอบครัว โดยการกระทำ ต่อไปนี้

- (1) การสอน การแนะนำ การให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
- (2) การกระทำต่อร่างกายและจิตใจของหญิงมีครรภ์ หญิงหลังคลอด ทารกแรกเกิด เพื่อป้องกันความผิดปกติในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด
- (3) การตรวจ การทำคลอด และการวางแผนครอบครัว
- (4) ช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค

ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาลในการประเมินสภาพการ วินิจฉัยปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

การควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติรักษาโรคเบื้องต้น

สภาการพยาบาลได้กำหนดขอบเขตและการควบคุมมาตรฐานในการตรวจรักษาโรค เบื้องต้นโดยพยาบาลวิชาชีพและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่งไว้ดังนี้

1. คุณสมบัติของพยาบาล ที่รับผิดชอบในการตรวจรักษาโรคเบื้องต้น
  - 1.1 ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง
  - 1.2 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติกรพยาบาลไม่น้อยกว่า 2 ปี
  - 1.3 ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ที่ สภาการพยาบาลรับรองและได้รับประกาศนียบัตรการพยาบาลเฉพาะ ทางการรักษาโรคเบื้องต้นจากสถาบันที่ฝึกอบรม

- 1.4 ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขา
เวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) กับสภาการพยาบาล
- 1.5 มีการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการรักษาโรคเบื้องต้นให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ขอบเขตของการรักษาโรคเบื้องต้น

- 2.1 สามารถตรวจประเมินสภาพ วินิจฉัยแยกโรคว่าอยู่ในกลุ่มใดแล้วให้การ
รักษาดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมตามข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้น การให้
ภูมิคุ้มกันโรค และการวางแผนครอบครัว ในกลุ่มอาการต่อไปนี้
  - 2.1.1 กลุ่มอาการ/ความเจ็บป่วยฉุกเฉินที่ต้องรีบช่วยเหลือและส่งต่อไป
รับบริการที่เหมาะสม
  - 2.1.2 กลุ่มอาการที่อาจเป็นความเจ็บป่วยที่ร้ายแรงต้องการการส่งต่อ
เพื่อรับการรักษา
  - 2.1.3 กลุ่มอาการ/ความเจ็บป่วยโรคที่พบบ่อยที่ให้การบรรเทา/ให้การ
รักษาได้
- 2.2 ให้การดูแลช่วยเหลือส่งต่อ การรักษาโรคและอาการที่พบบ่อย และทำ
หัตถการที่กำหนด
- 2.3 ให้ยาเพื่อบรรเทาอาการ/รักษาโรคตามแนวทางที่กำหนดไว้ ให้ภูมิคุ้มกัน
โรคพื้นฐาน และให้บริการวางแผนครอบครัว
- 2.4 ติดตามผลการให้การช่วยเหลือรักษา
- 2.5 รับผิดชอบผู้ป่วยต่อ เพื่อให้การดูแลที่ต่อเนื่อง

3. การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติ

- 3.1 ต้องมีเครือข่ายที่สามารถปรึกษา หรือส่งต่อเมื่อเกินขอบเขตความรับผิดชอบ
- 3.2 มีแนวปฏิบัติทางคลินิกที่ชัดเจน (Clinical Practice Guideline)
- 3.3 มีการบันทึก และทำรายงานเพื่อการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ
- 3.4 สภาการพยาบาลจะต้องจัดทำเนียบทะเบียนผู้ได้รับประกาศนียบัตร
การพยาบาลเฉพาะทางเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ที่เป็น
ปัจจุบันทุก 6 เดือน
- 3.5 สภาการพยาบาล แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมคุณภาพติดตามประเมินผล
การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

4. สำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ไม่มีคุณสมบัติตามข้อ 1 : การทำการตรวจรักษาโรคเบื้องต้นให้ปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2539 ว่าด้วยบุคคลซึ่งกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น หรือสภากาชาดไทย มอบหมายให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2539 โดยทำการรักษาโรคด้านอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติรีเวช การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การวางแผนครอบครัว และการปัจจุบันพยาบาล ตามที่กำหนดได้ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือปฏิบัติภายใต้การกำกับของพยาบาลเวชปฏิบัติ ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ 1

การรักษาโรคเบื้องต้นและการดูแลผู้ป่วยพยาบาลจะได้พบผู้ป่วยที่มีอาการหลากหลาย การจำแนกผู้ป่วยเพื่อให้การดูแลที่เหมาะสมเบื้องต้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง

การจำแนกผู้รับบริการ/ผู้ป่วย

การจำแนกผู้รับบริการ/ผู้ป่วยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มอาการฉุกเฉินที่ต้องช่วยเหลือเบื้องต้นและส่งต่อทันที

กลุ่มอาการฉุกเฉินซึ่งพยาบาลวิชาชีพต้องให้การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสมก่อนการส่งต่อมี 35 อาการ ได้แก่

1. การหยุดหายใจ และระบบไหลเวียนโลหิตไม่ทำงาน (Cardiopulmonary arrest)
2. การหมดสติ (Unconscious)
3. ภาวะช็อก (Shock)
4. ชัก (Seizure)
5. การแพ้อย่างรุนแรง (Anaphylaxis)
6. เป็นลม (Syncope, Fainting)
7. โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke, Cerebrovascular disease)
8. จมน้ำ (Drowning and Near drowning)
9. ตกเลือดรุนแรง (Massive blood loss)
10. ไฟฟ้าช็อต (Electrical injury)
11. ไฟฟ้า (Lighting injury)

12. ตกจากที่สูง (Falling)
13. กระดูกหัก (Fracture)
14. ภาวะฉุกเฉินทางตา (Eye emergency)
15. ภาวะฉุกเฉินทางหู (Ear emergency)
16. ภาวะฉุกเฉินทางคอ (Throat emergency)
17. ภาวะฉุกเฉินทางจมูก (Nasal emergency)
18. ซิปติดหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศ (Zipper injury)
19. การบาดเจ็บที่ศีรษะ (Head injury) (ถ้ามีอาการรุนแรง)
20. การบาดเจ็บทรวงอก (Chest injury)
21. การบาดเจ็บช่องท้อง (Abdominal injury)
22. การบาดเจ็บที่ไขสันหลัง (Spinal injury)
23. บาดแผลไหม้ (Burn) (ถ้ามีอาการรุนแรง)
24. อุบัติภัยหมู่ (Mass casualty)
25. ได้รับสารพิษหรือยาเกินขนาด (Toxic substance, Drug overdose)
26. คนกัด (Human bite)
27. งูกัด (Snake bite) (ถ้าเป็นงูมีพิษหรืออาการรุนแรง)
28. ลัตัวกัด (Animal bite)
29. ผึ้ง ต่อ แตนต่อย (Bee, Wasp, Hornet Sting) (ถ้ามีอาการรุนแรง)
30. แมลงป่องต่อย ตะขาบ แมงมุมกัด (Scorpion sting, Centipede and Spider bite) (ถ้ามีอาการรุนแรง)
31. เม่นทะเลตำ (Sea Urchins) (ถ้ามีอาการรุนแรง)
32. ได้รับพิษจากแมงกะพรุน (Jellysh Dermatitis)
33. พยายามฆ่าตัวตาย (Suicide)
34. ถูกข่มขืน (Rape) (ถ้ามีอาการรุนแรง)
35. คลุ้มคลั่ง อาละวาด (Violence)

2. กลุ่มอาการที่ต้องได้รับการวินิจฉัยเพิ่มเติม

เป็นกลุ่มอาการที่ควรได้รับวินิจฉัยเพิ่มเติม ซึ่งต้องปรึกษาแพทย์ในเวลาที่กำหนด คือ 1-7 วัน ดังนี้

1. มีไข้เกิน 7 วัน

2. ไช้หนาวลั่น
3. ดีซ่าน
4. บวม
5. ท้องมาน
6. น้ำหนักลดหรือเพิ่มขึ้นเร็ว
7. ตามัว
8. หูอื้อ หูตึง
9. กลืนลำบาก
10. อาเจียนเป็นเลือด
11. ไอเป็นเลือด
12. ปัสสาวะ, อุจจาระเป็นเลือด
13. เลือดออกจากช่องคลอด/ประจำเดือนมากผิดปกติ
14. คอพอก
15. มีก้อนในที่ต่างๆ (เช่น ข้างคอ ไหล่ปลาร้า เต้านม รักแร้ ช่องท้อง ขาหนีบ อัณฑะ)
16. มีจุดแดง จ้ำเขียว
17. แขนขาเกร็ง/อ่อนแรง
18. มือลั่น
19. กล้ามเนื้ออ่อนแรง
20. หนังตาตก
21. ข้อมือตก/ข้อเท้าตก
22. ปากเบี้ยว
23. ข้ออักเสบ (บวมแดงร้อน)
24. หนองไหลจากท่อน้ำปัสสาวะ
25. หูดหงอนไก่ (Condyloma)

3. กลุ่มอาการที่ต้องวินิจฉัยแยกโรคและให้การรักษาโรคเบื้องต้น มีดังนี้

1. อาการในระบบทางเดินหายใจ ได้แก่
  - ไช้หวัด คัดจมูก/น้ำมูกไหล ไอ หอบ เสี่ยงแหบ
2. อาการทางตา หู คอ จมูก ได้แก่
  - ตามัว คันตา ตาแดง/ตาแฉะ ปวดตา/เคืองตา
  - เจ็บคอ เจ็บหู/หูอื้อ/หูตึง

3. อาการในระบบทางเดินอาหาร ได้แก่
  - ปวดฟัน มีรอยโรคในช่องปาก ปวดท้อง เบื่ออาหาร
  - ท้องเดิน ท้องผูก คลื่นไส้ อาเจียน
4. อาการทางโลหิตวิทยา/อาการในระบบหัวใจและหลอดเลือด ได้แก่
  - จุดแดง/จ้ำเขียว สีด
  - เจ็บหน้าอก ใจสั่น
5. อาการในระบบสืบพันธุ์ และทางเดินปัสสาวะ ได้แก่
  - ปัสสาวะบ่อย ชัดเบา
  - ตกขาว ประจำเดือนไม่มา/ขาด
6. อาการทางผิวหนัง ได้แก่
  - ผิวหนังขึ้นเป็นผื่นหรือตุ่ม อาการคัน
7. อาการทางระบบประสาท/กล้ามเนื้อ/กระดูก/ข้อ ได้แก่
  - ชา ชัก/มือเท้าเกร็ง ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ
  - ปวดข้อ ปวดเมื่อยตามข้อ/กล้ามเนื้อ ปวดหลัง
8. อาการในระบบอื่นๆ ได้แก่
  - อาการไข้ อ่อนเพลีย บวม

ในการรักษาโรคเบื้องต้นพยาบาลเป็นบุคคลสำคัญในการรับและดูแลผู้ป่วย
ดังนั้นพยาบาลควรศึกษากฎหมาย พระราชบัญญัติวิชาชีพ ตามบทบาทและหน้าที่
ความรับผิดชอบตามขอบเขตของพยาบาลด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น เพื่อเพิ่ม
ความรู้สำหรับตนเองและสามารถให้การดูแลที่ถูกต้องต่อไป

ไต่ถามสถานการณ์

นางสาว ก. เป็นพยาบาลจบใหม่ มีประสบการณ์ทำงาน 8 เดือน ได้รับมอบหมาย
ให้มาปฏิบัติงานแทนพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนที่ประจำ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ระดับตำบลแห่งหนึ่ง ซึ่งลาคลอดบุตร ท่านคิดว่าพยาบาลท่านนี้ สามารถปฏิบัติบทบาท
และหน้าที่ความรับผิดชอบของในด้านการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้นได้หรือไม่เพราะเหตุใด

เอกสารอ้างอิง

- สภาการพยาบาล. (2554). **ข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรค:** สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่งผู้ประกอบการพยาบาลและ ผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: สภาการพยาบาล.
- สภาการพยาบาล. (2550). **ระเบียบกระทรวงสาธารณสุข.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.tnc.or.th/law/PDF_file/101.pdf (10 มีนาคม 2555)
- ทัศนาศา บัญทอง, สุปราณี อัทธเสวี, และนันทมน ศิริกุล. (2550). บทบาทของพยาบาล เวชปฏิบัติต่อการรักษาโรคเบื้องต้นในการให้บริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิ. **วารสารสภาการพยาบาล**, 22(4), 24-37.

ตัวอย่าง